

20
25

WIARA NA KAMPUSIE

**DUSZPASTERSTWA AKADEMICKIE
W ŚWIECIE BADAŃ JAKOŚCIOWYCH**

AKADEMIA
KATOLICKA
W WARSZAWIE
Collegium Joanneum

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. Metodologia	7
Czego chcieliśmy się dowiedzieć oraz w jaki sposób?	7
Wymiar indywidualny - tożsamościowy	7
Wymiar instytucjonalny - potrzeby studentów we współczesnym kontekście społeczno- kulturowym	8
Kryteria doboru przypadków do badania	8
II. Duszpasterstwa akademickie w Polsce w świetle badań jakościowych - wyniki badania	10
1. Drogi rekrutacji - co decyduje o wyborze DA?.....	10
1.1. Aktywne poszukiwanie wspólnoty.....	10
1.2. Promocja poprzez działania duszpasterza-opiekuna lub zgromadzenia.....	12
1.3. Śladami bliskich - polecenia rodziny i znajomych	14
1.4. Niezamierzona decyzja i bliskość lokalizacyjna	16
Podsumowanie	16
2. Motywacje studentów do dołączenia do duszpasterstwa akademickiego	17
2.1. Motywacje duchowe	17
2.2. Motywacje społeczne i psychologiczne	20
2.3. Motywacje związane z rozwojem osobistym i intelektualnym	22
Podsumowanie	23
3. Funkcje duszpasterstwa akademickiego - co daje uczestnictwo?	23
3.1. Odnajdywanie wspólnoty i wsparcia	23
3.2. Relacje towarzyskie i integracja	24

3.3. Relacje partnerskie - miejsce nawiązywania perspektywicznych związków	26
3.4. Rozwój osobisty i zdobywanie nowych umiejętności	27
3.5. Aktywność charytatywna i zaangażowanie społeczne.....	29
Podsumowanie	30
4. Relacje między duszpasterstwami akademickimi a uczelniami wyższymi w Polsce ..	30
5. Katolicka tożsamość członków duszpasterstw akademickich a ich relacje z równieśnikami	32
6. Trudności i wyzwania w duszpasterstwach akademickich.....	35
6.1. Wyzwania z perspektywy studentów.....	35
6.2. Perspektywa księży-opiekunów duszpasterstw akademickich	36
6.3. Podsumowanie	38
III. Wnioski.....	39
IV. Aneks.....	41
Narzędzie badawcze - dyspozycje do wywiadu grupowego.....	41
Wprowadzenie.....	4
I. Metodologia.....	6
Czego chcieliśmy się dowiedzieć oraz w jaki sposób?.....	6
Kryteria doboru przypadków do badania	7
Charakterystyka dobranych przypadków do badania.....	8
II. Duszpasterstwa akademickie w Polsce w świetle badań jakościowych - wyniki badania.....	6
1. Drogi rekrutacji - co decyduje o wyborze DA?	9
1.1. Aktywne poszukiwanie wspólnoty	9

1.2.	Promocja poprzez działania duszpasterza-opiekuna lub zgromadzenia	11
1.3.	Śladami bliskich - polecenia rodziny i znajomych	13
1.4.	Niezamierzona decyzja i bliskość lokalizacyjna.....	15
	Podsumowanie	15
2.	Motywacje studentów do dołączenia do duszpasterstwa akademickiego	16
2.1.	Motywacje duchowe	16
2.2.	Motywacje społeczne i psychologiczne.....	19
2.3.	Motywacje związane z rozwojem osobistym i intelektualnym	21
	Podsumowanie	22
3.	Funkcje duszpasterstwa akademickiego - co daje uczestnictwo?	22
3.1.	Odnajdywanie wspólnoty i wsparcia	22
3.2.	Relacje towarzyskie i integracja.....	23
3.3.	Relacje partnerskie - miejsce nawiązywania perspektywicznych związków	25
3.4.	Rozwój osobisty i zdobywanie nowych umiejętności	26
3.5.	Aktywność charytatywna i zaangażowanie społeczne	28
	Podsumowanie	29
4.	Relacje między duszpasterstwami akademickimi a uczelniami wyższymi w Polsce	29
5.	Katolicka tożsamość członków duszpasterstw akademickich a ich relacje z równieśnikami.....	31
6.	Trudności i wyzwania w duszpasterstwach akademickich.....	34
6.1.	Wyzwania z perspektywy studentów	34
6.2.	Perspektywa księży-opiekunów duszpasterstw akademickich.....	35
6.3.	Podsumowanie	37
III.	Wnioski.....	38
IV.	Aneks	38
1.	Narzędzie badawcze - scenariusz do wywiadu grupowego	40

Wprowadzenie

Duszpasterstwa akademickie odgrywają istotną rolę w życiu wielu studentów w Polsce, oferując im przestrzeń do rozwoju duchowego, wspólnotowego i osobistego. Jako miejsca spotkań, formacji i zaangażowania społecznego, stanowią one ważny element środowiska akademickiego, szczególnie dla osób poszukujących pogłębionej refleksji nad wiarą katolicką oraz osób, które uznają podobne wartości. W czasach postępującej sekularyzacji i rosnącego indywidualizmu, wierzący i praktykujący studenci często szukają wspólnot, które oferują im zrozumienie, poczucie przynależności oraz przestrzeń do poszukiwania sensu. Duszpasterstwa akademickie odpowiadają na te potrzeby, tworząc środowiska, w których młodzi ludzie mogą pogłębiać swoją wiarę, nawiązywać relacje i rozwijać się w atmosferze wzajemnego wsparcia.

Niniejszy raport prezentuje wyniki badań jakościowych przeprowadzonych w trzynastu duszpasterstwach akademickich w Polsce. Badania terenowe objęły wspólnoty działające w miastach o dużej koncentracji studentów, takich jak Warszawa, Kraków, Gdańsk, Lublin, Wrocław, Białystok, Łódź i Szczecin. Podstawą analizy były grupowe wywiady z liderami oraz członkami duszpasterstw, które pozwoliły na zgłębienie perspektyw uczestników i uchwycenie dynamiki funkcjonowania tych wspólnot.

Raport składa się z dwóch głównych części: pierwsza przedstawia metodologię badania, w tym sposób doboru uczestników i strukturę wywiadów grupowych. Druga część koncentruje się na analizie wyników, uporządkowanych według kluczowych problemów badawczych. Omówione zostają motywacje uczestników do angażowania się w duszpasterstwa akademickie - zarówno duchowe, jak i społeczne. Następnie przedstawione są ich doświadczenia wynikające z uczestnictwa, obejmujące zarówno formację religijną, jak i aspekty integracyjne. Kolejny rozdział poświęcony jest funkcjom duszpasterstw, czyli temu, w jaki sposób odpowiadają one na potrzeby studentów i jakie wartości im oferują. Ostatnia część raportu dotyczy wyzwań, z jakimi mierzą się zarówno członkowie, jak i liderzy duszpasterstw, takich jak zmieniające się oczekiwania młodych ludzi, kwestie organizacyjne czy problematyka zaangażowania i utrzymania wspólnoty.

Badanie pozwala na lepsze zrozumienie roli duszpasterstw akademickich w Polsce oraz ich znaczenia dla młodych dorosłych na różnych etapach ich życia akademickiego i

duchowego. Wnioski z raportu mogą być cennym materiałem nie tylko dla duszpasterzy i liderów wspólnot, ale także dla osób zajmujących się formacją młodzieży oraz budowaniem przestrzeni sprzyjających rozwojowi duchowemu i społecznemu studentów.

I. Metodologia

Czego chcieliśmy się dowiedzieć oraz w jaki sposób?

Badania jakościowe zostały przeprowadzone w oparciu o wywiady grupowe z liderami oraz członkami i członkiniami trzynastu duszpasterstw akademickich w Polsce. Wywiady miały na celu dogłębne poznanie roli, jaką duszpasterstwa odgrywają w życiu studentów, a także ich wpływu na rozwój osobisty, duchowy i społeczny uczestników. Każda rozmowa odbywała się w formie moderowanej dyskusji, umożliwiającej swobodne dzielenie się doświadczeniami i refleksjami.

Struktura wywiadu obejmowała kilka kluczowych obszarów. Pierwsza część koncentrowała się na motywacjach uczestników do dołączenia do duszpasterstwa - pytano o osobiste i duchowe potrzeby, które skłoniły ich do zaangażowania się w życie wspólnoty. Następnie rozmowa dotyczyła doświadczeń związanych z uczestnictwem, zarówno w wymiarze duchowym, jak i społecznym, w tym wpływu duszpasterstwa na codzienne życie i relacje. Ostatnia część wywiadu skupiała się na wyzwaniach, z jakimi mierzą się członkowie duszpasterstw, obejmujących zarówno kwestie organizacyjne, jak i osobiste trudności związane z utrzymaniem zaangażowania. Dzięki takiemu podejściu badanie pozwoliło uzyskać kompleksowy obraz funkcjonowania duszpasterstw akademickich i ich znaczenia dla studentów.

Problemy badawcze (w części badania związanej z wywiadami grupowymi wśród studentów zaangażowanych w DA):

Wymiar indywidualny - tożsamościowy

1. Jakie są motywacje uczestnictwa w DA? W tym: rola działalności religijno-ewangelizacyjnej.
2. Co sprawia, że dane środowiska DA są atrakcyjne dla jego potencjalnych uczestników?
3. W jaki sposób te duszpasterstwa wspierają krytyczne myślenie, rozwój intelektualny i prowadzą dyskusje, które łączą wiarę i badania akademickie?
4. W jaki sposób zaangażowanie w DA wpływa na: na rozwój tożsamości religijnej, duchowej i moralnej studentów?

5. Jaki obraz DA budują zaangażowani?
6. Jaki obraz siebie budują osoby zaangażowane w DA na tle innych instytucji, w tym kościelnych wspólnot? (Np. poszukujący rozwoju, elita, grupa wsparcia etc.)

Wymiar instytucjonalny - potrzeby studentów we współczesnym kontekście społeczno-kulturowym

1. Czy różnicujące je czynniki mają wpływ na zakres działania, zaangażowanie, skuteczność duszpasterską, społeczną i wizerunkową?
2. Czy DA jest miejscem wzrostu religijności?
3. W jakim zakresie zaangażowanie w DA ma trwały wpływ na inne sfery życia - np. życie zawodowe, rodzinne?
4. W jakim stopniu DA są traktowane jako wspólnoty ochronne?
5. Jak zaangażowanie w DA pogłębia więzi społeczne i reprodukuje kapitał społeczny?
6. Czy i w na jakich drogach DA prowadzi promocje swoich aktywności?
7. Jakie wady środowisk DA postrzegają ich uczestnicy?

Kryteria doboru przypadków do badania

Dobór przypadków do badania opierał się na celowym wyborze duszpasterstw akademickich funkcjonujących w największych ośrodkach akademickich w Polsce. Kluczowym kryterium była lokalizacja duszpasterstw w miastach charakteryzujących się dużą liczbą studentów oraz szeroką ofertą edukacyjną, co sprzyja powstawaniu i rozwojowi dynamicznych wspólnot akademickich. W związku z tym do badań wybrano duszpasterstwa działające w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Lublinie, Wrocławiu, Białymstoku, Łodzi i Szczecinie - miastach będących nie tylko głównymi centrami akademickimi, ale również ważnymi ośrodkami życia kulturalnego i społecznego młodych ludzi. Dla zachowania anonimowości i poufności uzyskanych informacji, raport został tak skonstruowany, by nie było możliwe powiązanie cytowanych wypowiedzi z konkretnymi duszpasterstwami.

Założeniem badania było uchwycenie różnorodności doświadczeń studentów uczestniczących w duszpasterstwach akademickich, dlatego dobór przypadków uwzględniał zarówno duże, dobrze znane wspólnoty o ugruntowanej tradycji, jak i mniejsze, mniej rozpoznawalne duszpasterstwa. Dzięki temu możliwe było zidentyfikowanie zarówno wspólnych wzorców funkcjonowania, jak i specyficznych cech wynikających z lokalnych uwarunkowań. Dodatkowo kluczowe było uwzględnienie różnych modeli organizacyjnych duszpasterstw - zarówno tych prowadzonych przez zakonników, jak i przez księży diecezjalnych, co mogło mieć wpływ na ich funkcjonowanie oraz sposób angażowania studentów.

Wybór duszpasterstw w największych ośrodkach akademickich miał także znaczenie ze względu na specyfikę środowiska studenckiego w dużych miastach. Studenci w tych miejscach często pochodzą z różnych regionów Polski, co wpływa na ich potrzeby związane z poszukiwaniem wspólnoty i wsparcia. Duszpasterstwa akademickie w tych miastach pełnią więc nie tylko funkcję religijną, ale również integracyjną, pomagając młodym ludziom odnaleźć się w nowym środowisku.

Przyjęta strategia doboru przypadków pozwoliła na uzyskanie szerokiej perspektywy na funkcjonowanie duszpasterstw akademickich w Polsce, ich rolę w życiu studentów oraz wyzwania, z jakimi się mierzą. Wybór duszpasterstw z różnych miast umożliwił także analizę ewentualnych różnic wynikających z lokalnego kontekstu społeczno-kulturowego.

II. Duszpasterstwa akademickie w Polsce w świetle badań jakościowych - wyniki badania

1. Drogi rekrutacji - co decyduje o wyborze DA?

Duszpasterstwa akademickie są wspólnotami otwartymi na nowych członków, jednak drogi, które prowadzą studentów do ich dołączenia, są różnorodne. Wyniki rozmów grupowych wskazują, że rekrutacja do DA odbywa się zarówno w sposób aktywny, poprzez świadome poszukiwania, jak i w sposób bardziej przypadkowy, wynikający z sytuacji życiowych, wpływu bliskich czy rówieśników na podjęcie przez nich decyzji. Główne ścieżki prowadzące studentów do DA to: (1) poszukiwanie wspólnoty (głównie poprzez przeglądanie oferty w Internecie), (2) znajomość charyzmatycznego Księdza lub zgromadzenia, (3) kontynuacja rodzinnych tradycji, zaproszenie przez znajomych oraz (4) poprzez niezamierzoną decyzję, przypadek - w tym bliskość lokalizacyjna. Kluczowymi elementami wspólnymi dla większości osób była potrzeba przynależności do grupy ludzi o podobnym światopoglądzie i wartościach oraz chęć rozwoju duchowego.

1.1. Aktywne poszukiwanie wspólnoty

Jednym z najczęściej wskazywanych sposobów trafienia do duszpasterstwa było samodzielne poszukiwanie informacji w Internecie. Studenci, zwłaszcza ci, którzy przyjeżdżali do nowego miasta na studia, często wpisywali w wyszukiwarkę frazy takie jak „duszpasterstwo akademickie Kraków”¹. Oprócz formalnych stron internetowych, wielu studentów trafiało na duszpasterstwa poprzez grupy dyskusyjne w popularnych serwisach społecznościowych. Kluczowe było dla nich odnalezienie miejsca, w którym spotkają ludzi o podobnym światopoglądzie i wartościach. W otoczeniu akademickim, gdzie panuje duży pluralizm światopoglądowy, osoby wierzące często szukały przestrzeni, w której mogłyby swobodnie mówić o swojej wierze i spotkać osoby myślące w podobny sposób. Nie chodziło tylko o religijność, ale także o sposób życia, patrzenie na relacje międzyludzkie i kierowanie się wspólnymi wartościami.

Ze względu na fakt, że duża część studentów i studentek przyjeżdża na studia do dużych ośrodków akademickich z innych miejscowości, ten sposób poszukiwania wspólnoty jest naturalną drogą dla pokolenia aktualnie studiujących osób. Wiele studentów, zwłaszcza

na początku swojej drogi akademickiej, deklaruje chęć eksplorowania różnych duszpasterstw, aby znaleźć wspólnotę, która najlepiej odpowiada ich duchowym potrzebom i oczekiwaniom. Często planują uczestniczenie w spotkaniach kilku różnych DA, porównując ich atmosferę, formację i styl duszpasterstwa. Jak wspomina jedna z badanych:

I chyba w Internecie szukałam różnych duszpasterstw i znalazłam też właśnie to DA (...) moje nastawienie było, że po prostu przyjdę, zobaczę, bo też mi się wydaje, że początek byłam tak nastawiona, że pójdę do różnych duszpasterstw i zobaczę, jak będzie. Poszłam na studia, potem tak zabrakło mi inicjatywy, żeby rzeczywiście pójść. Zostałam popchnięta przez... tak wyszło moją współlokatorkę, która sama w już w DA nie jest, a ona powiedziała, że ma znajomych, że mnie skontaktuje i właśnie dzięki temu kontaktowi przysłałam po raz pierwszy na spotkanie i tak od tego czasu jakby chodzę i nie przyszło mi do głowy, żeby sprawdzić, jakie są inne. <3_B2>

Jednak w praktyce okazuje się, że znaczna część z nich pozostaje w pierwszej wspólnocie, którą wybrali - najczęściej na podstawie wcześniejszych poszukiwań internetowych lub pierwszego realnego kontaktu. Już przed rozpoczęciem studiów lub na ich początku przeglądają strony internetowe duszpasterstw, śledzą ich media społecznościowe, oglądają nagrania kazań czy konferencji i podejmują wstępną decyzję o tym, gdzie chcieliby się zaangażować. Kiedy w końcu przychodzą na spotkania wybranego DA, często szybko oswiają się z nowym środowiskiem, nawiązują relacje i zaczynają czuć się częścią wspólnoty, co sprawia, że rezygnują z dalszego poszukiwania. Tym samym, mimo wcześniejszych planów "sprawdzenia różnych opcji", ich pierwszy wybór zazwyczaj okazuje się tym docelowym, choć zdarzają się przypadki równoległego uczestnictwa w wielu DA - porównawczo lub traktując jako mozaikę różnych ofert.

¹ Warto zauważyć, że ta droga rekrutacji, mimo aktywnego poszukiwania i świadomego wyboru przez studenta, również jest obciążona pewnego rodzaju przypadkiem. Dla przykładu dwoje badanych studentów z dwóch duszpasterstw krakowskich przyznało, że wybrało DA, które wyświetliło się w przeglądarce jako pierwsze. W konsekwencji algorytm i pozycjonowanie stron internetowych sprawił, że jedna osoba trafiła do DA diecezjalnego, zaś druga prowadzonego przez zgromadzenie zakonne.

1.2. Promocja poprzez działania duszpasterza-opiekuna lub zgromadzenia

Jednym z kluczowych czynników wpływających na wybór konkretnego duszpasterstwa akademickiego przez studentów jest postać duchownego prowadzącego wspólnotę. Wiele osób przyznaje, że ich decyzja o dołączeniu do danego DA była motywowana charyzmatycznością księdza, którego wcześniej mieli okazję poznać - czy to podczas niedzielnych mszy, rekolekcji, homilii, spotkań formacyjnych, czy też poprzez media społecznościowe. Młodzi ludzie zwracają uwagę na sposób głoszenia przez niego Ewangelii, jego autentyczność, zdolność do budowania relacji oraz styl w jakim zapraszają i promują prowadzone przez siebie DA. Szczególnie istotne wydaje się to w przypadku studentów, którzy już wcześniej byli zaangażowani w życie Kościoła i poszukiwali duszpasterstwa, w którym mogliby rozwijać swoją wiarę pod przewodnictwem duchownego, którego nauczanie ich inspirowało. Część osób deklaruje wręcz, że zanim dołączyli do wspólnoty, śledzili działalność danego kapłana, słuchali jego kazań w Internecie lub uczestniczyli w organizowanych przez niego wydarzeniach religijnych:

Nie chcę się tu przypodobać czy coś, ale myślę, że to głównie zasługa księdza <nazwisko opiekuna>, który jest dosyć charyzmatyczny i potrafię wciągnąć też ludzi za sobą. No i jakby on to wszystko rozpoczął, też bardzo dużo działa w mediach społeczności, w Internecie, na Instagramie na Facebooku.

<12_B3> (...) Wydaje mi się, że to jest po prostu też przez postać księdza <nazwisko opiekuna>, jak on działa i do prostu on też tak w dużej mierze przyciąga ludzi. < 12_B4>

W przypadku duszpasterstw prowadzonych przez zgromadzenia zakonne, takim ważnym czynnikiem jest duchowość i charyzmat całego zgromadzenia. Studenci często dołączają ze względu na charakterystyczny styl formacji duchowej, który jest im bliski. Studenci, którzy mieli już wcześniejsze doświadczenia związane z danym zgromadzeniem - np. uczestniczyli w rekolekcjach ignacjańskich lub słuchali dominikańskich konferencji - chętniej dołączają do DA związanych z tymi tradycjami. Świadczy to o tym, że wybór wspólnoty akademickiej jest często przemyślany i oparty na indywidualnych poszukiwaniach duchowych oraz wcześniejszych doświadczeniach religijnych młodych ludzi. Jak podkreślają osoby badane:

Dowiedziałam się o DA przez ojca Adama Szustaka. Mega dużo słuchałam i potem wyszukiwałam „ gdzie była ta beczka o której mówił? Tak, bo o fajne grupy tam mają”. Ale na pierwszym roku w ogóle to tylko chodziłam na mszę. <3_B8>

Na początku myślałam, że wspólnota to po co mi to? Bo chodziłam do katolickiej szkoły, ja jestem uformowana, nie potrzebuję. (...) Nie widziałam w tym większego sensu, ale jednak ojcowie dominikanie i charyzma i właśnie, no też, to co się tu dzieje, też jakoś też chęć budowania jakoś... kościoła jakoś blisko nich, właśnie spowodowała, że, że jednak tutaj trafiłam. No i od początku wiedziałam, że to moje miejsce. <3_B2>

Choć wybór duszpasterstwa akademickiego często opiera się na fascynacji duchowością konkretnego kapłana lub zgromadzenia, zdarza się, że po pewnym czasie niektórzy studenci odczuwają pewien przesyt i decydują się na zmianę wspólnoty lub rezygnację z dalszego uczestnictwa. Jak zauważyła jedna z uczestniczek wywiadu:

Tak, to byli jezuici i po prostu już miałam wrażenie, że tak trochę miałam przesyt. Tak się tych ignacjańskich... jakoś tak czułam, że mam dosyć takiego wgłębiania się w siebie ciągle, że te tematy tych medytacji trochę nie leżały już, bo miałam

wrażenie, że jakby nie mogłam się w nich odnaleźć aktualnie, że bardziej chciałam myśleć o innych. <5_B7>

Wypowiedź studentki pokazuje, że nawet jeśli ktoś początkowo utożsamia się z danym nurtem duchowości, może przyjść moment, w którym jego potrzeby duchowe się zmieniają. Nadmierna jednolitość formacji - w tym przypadku intensywne skupienie na medytacjach ignacjańskich i pracy nad sobą - może stać się dla niektórych zbyt wymagająca lub po prostu nieadekwatna do ich aktualnej sytuacji życiowej. Niektórzy studenci, którzy na początku z entuzjazmem wchodzili w określony model duchowości, po pewnym czasie zaczynają poszukiwać większej różnorodności w praktykowaniu wiary, czując potrzebę zmiany perspektywy, większego otwarcia na relacje z innymi lub innego sposobu przeżywania duchowości.

1.3. Śladami bliskich - polecenia rodziny i znajomych

Dla niektórych uczestników badania dołączenie do DA było wynikiem pewnego rodzaju „przewodnictwa duchowego” od strony swoich najbliższych - rodziny, przyjaciół i zaufanych do znajomych. Innymi słowy, dla wielu studentów wybór duszpasterstwa akademickiego nie jest przypadkowy, lecz wynika z rodzinnych tradycji i rekomendacji bliskich. Często to rodzice, starsze rodzeństwo, kuzyni czy nawet dalsi krewni wskazują młodszemu, gdzie mogą znaleźć wartościową wspólnotę, opartą na sprawdzonej formacji i dobrych relacjach. Jak wspomina jedna z uczestniczek wywiadu:

"I do duszpasterstwa przyszłam, no zaraz jak przyjechałam na studia właśnie, bo tu jest moja rodzina. Generalnie wcześniej właśnie, zwłaszcza taka ciocia z wujkiem, którzy też się tu... jak się dowiedzieli, że do Szczecina przyjeżdżam na studia, to od razu mnie tu wystali. Więc już nawet też na wyjazd wakacyjny przed rozpoczęciem. Wtedy tego pierwszego roku pojechałam i potem tu przyszłam i tak prowadzę scholę, tak jak było to powiedziane." <13_BS>

Ta powyżej przytoczona historia pokazuje, jak duży wpływ na duchowe wybory młodych ludzi mogą mieć ich krewni. Dla wielu osób taka droga jest naturalna - skoro ich rodzina dobrze wspomina daną wspólnotę i czuje się w niej ugruntowana, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że będzie ona odpowiednia także dla kolejnego pokolenia. Dodatkowo często takie rekomendacje są kierowane przez starsze rodzeństwo, które w

tym samym czasie jest zaangażowane w DA, co daje dodatkowe wsparcie i poczucie bycia razem wśród nowopoznanych osób.

Innym ważnym czynnikiem skłaniającym studentów do wyboru konkretnego duszpasterstwa akademickiego jest wpływ przyjaciół i znajomych, którzy już są częścią wspólnoty. Wśród osób wierzących powszechnym zjawiskiem jest wzajemne polecanie sobie miejsc, w których można rozwijać duchowość, a rekomendacja bliskich znajomych daje poczucie bezpieczeństwa i pewności, że dołączyło się do dobrego, sprawdzonego środowiska.

Trafiłam tutaj na drugim roku i to się stało w taki sposób, że wyjechałam z rodzinnego miasta, zamieszkałam w akademiku. Wcześniej u siebie, w rodzinnym mieście uczestniczyłam może w trochę innej wspólnocie. I tak przyjechałam tutaj, trochę mi tego brakowało, no ale jakoś tak... Ten pierwszy rok studiów minął trochę taki pandemiczny poznałam M. <uczestnika wywiadu> w akademiku, właśnie tam mieszkalam i potem któregoś razu M. zaprosił mnie do siebie, na jakąś tam imprezę, gdzie było więcej osób właśnie z tej wspólnoty. I tak, wtedy stwierdziłam, że dobra, skoro mam tutaj tyle znajomych. To zabieram przyjaciółkę i przyjdziemy. No i właśnie tak przyszłam i zostałam i teraz już wyprowadziłam się z akademika. Już to też nie jest moja lokalna parafia, ale dalej przychodzę. Taka historia... <4_B11>

Dla wielu młodych ludzi rozpoczęcie nowego etapu życia na studiach wiąże się z lękiem przed odrzuceniem grupy czy koniecznością odnalezienia się w nieznanym miejscu. Możliwość dołączenia do DA, w którym są już znajomi, pomaga przełamać te obawy - łatwiej jest przyjść na pierwsze spotkanie, kiedy wiadomo, że czeka tam ktoś, kto wprowadzi, oprowadzi i ułatwi integrację z grupą. Bliskość zaufanych osób sprawia, że studenci szybciej angażują się w życie wspólnoty, bo mają poczucie, że są wśród swoich, a wybór DA nie jest przypadkowy, lecz oparty na doświadczeniach osób, którym ufają. W rozmowach pojawiały się przykłady sytuacji, w których studenci przychodzili na spotkania duszpasterstwa „dla towarzystwa”, nie mając pierwotnie intencji dłuższego zaangażowania, a ostatecznie zostawali na dłużej.

1.4. Niezamierzona decyzja i bliskość lokalizacyjna

Niektórzy badani trafili do DA w sposób zupełnie przypadkowy. W jednej z relacji pojawiła się historia studentki, która w czasie pandemii dołączyła do spotkania studenckiego, myśląc, że uczestniczy w wydarzeniu prowadzonym przez popularne w swoim mieście DA, prowadzone przez zakonników, podczas gdy faktycznie była to inicjatywa wspólnoty działającej przy głównym kościele akademickim. Dopiero po jakimś czasie zorientowała się, że to pomyłka, ale postanowiła zostać, ponieważ poznała innych uczestników i czuła się już częścią tej wspólnoty.

Bliskość geograficzna także miała znaczenie w wyborze konkretnego duszpasterstwa. Studenci często wybierali DA, które znajdowało się blisko ich miejsca zamieszkania - akademika, stancji czy domu rodzinnego. Jeśli parafia, do której należeli, prowadziła duszpasterstwo akademickie, „naturalnym” wyborem było dołączenie do niego. Jak podkreślił jeden z uczestników badania:

No tak to duszpasterstwo wyszło dlatego, że ja mam takie poczucie, że tam, gdzie właściwie jest moja parafia terytorialnie, tak czuję się za jakiś jej życie odpowiedzialne i no nie ciągnie mnie, żeby tam gdzieś jeździć, na jakieś nie wiem, bardziej prężne duszpasterstwo, ładniejsze kościoły, piękniejsze kazania, aczkolwiek myślę, że mamy tutaj w miarę takich normalnych bożych księży, którzy się modlą i z którym jeśli jest potrzeba, na przykład udzielenia sakramentów, czyli na przykład spowiedź, to nie ma problemu, żeby się z którymś z księży umówić i oni wtedy pomagają. <4_B4>

Bliskość lokalizacyjna była szczególnie istotna dla osób, które nie miały wcześniejszych doświadczeń we wspólnotach, ale chciały spróbować czegoś nowego bez konieczności dalekiego dojazdu. Dla niektórych studentów decydujący był też fakt, że ich znajomi wybierali konkretne duszpasterstwo - w ten sposób trafiali do wspólnoty, która była nie tylko blisko, ale i miała w swoich szeregach osoby, które już znali.

Podsumowanie

Drogi prowadzące studentów do wyboru konkretnych ofert duszpasterstw akademickich są różnorodne - od świadomego poszukiwania wspólnoty w Internecie, przez wpływ rodziny i znajomych, aż po przypadkowe odkrycia, często wynikające z bliskości

geograficznej. Nie mniejsze znaczenie mają takie drogi jak promocja DA podczas mszy akademickich, rekolekcji dla młodzieży oraz formacja dla młodzieży licealnej, którą w ramach jednej struktury można kontynuować na poziomie akademickim. Niezależnie od ścieżki, którą przebyli uczestnicy badania, kluczową rolę odgrywała potrzeba odnalezienia ludzi o podobnym sposobie myślenia i wartości. Warto podkreślić, że duszpasterstwa akademickie pełnią nie tylko funkcję duchową, ale także społeczną - stąd oprócz istotnej roli komunikacji o działaniach wspólnoty, kluczowy często okazuje się bezpośredni kontakt z duszpasterzem, przyjacielem lub innym członkiem duszpasterstwa, który może wprowadzić nowego uczestnika do środowiska duszpasterstwa akademickiego.

2. Motywacje studentów do dołączenia do duszpasterstwa akademickiego

Decyzja o dołączeniu do duszpasterstwa akademickiego jest wynikiem różnych, często złożonych motywacji studentów. W przeprowadzonych badaniach wyróżniły się trzy główne kategorie powodów, dla których młodzi ludzie angażują się w te wspólnoty: motywacje duchowe, społeczne oraz związane z osobistym rozwojem. Choć dla wielu uczestników jeden z tych aspektów był dominujący, w większości przypadków motywacje te wzajemnie się przeplatały, tworząc wielowymiarowy obraz zaangażowania w życie duszpasterstw akademickich.

2.1. Motywacje duchowe

Jednym z najczęściej wskazywanych powodów dołączenia do duszpasterstwa akademickiego była potrzeba pogłębienia życia duchowego i religijnego. Wielu studentów traktuje duszpasterstwo jako przestrzeń, w której mogą rozwijać swoją relację z Bogiem, pogłębiać wiarę oraz uczestniczyć w regularnej modlitwie i sakramentach.

Choć większość deklaracji dotyczyła rozwoju wiary we wspólnocie, zdarzały się głosy, że komponent wspólnoty i podobnie myślących ludzi nie miał znaczenia w momencie podejmowania decyzji o dołączeniu do DA:

I znalazłam sobie wspólnotę na Facebooku. Tak, tak się dowiedziałam, że istnieje i po prostu potrzebowałam jakiegoś takiego miejsca dla wzrostu wiary, a nie poznania nowych ludzi. <2_Bc>

W większości przypadków te motywacje wyływały z potrzeby kontynuowania formacji, która miała miejsce w latach szkolnych (religijność rodziny, udział w grupach religijnych) lub w kilku przypadkach dotyczyła dopiero odrywanej drogi - pogłębiania wiary wśród osób z rodzin niezaangażowanych lub po nawróceniu.

Dla wielu studentów dołączenie do duszpasterstwa akademickiego było oczywistą kontynuacją ich wcześniejszego zaangażowania religijnego, wyniesionego z domu rodzinnego lub uczestnictwa w ruchach młodzieżowych. Osoby, które w swoich parafiach należały do wspólnot oazowych, ministranckich, scholi czy grup formacyjnych, często traktują DA jako kolejne miejsce, w którym mogą rozwijać swoją duchowość i kontynuować dotychczasową drogę wiary.

Jestem z większej rodziny i zawsze chodziliśmy do kościoła rodzinnie, więc bardzo się ucieszyłam. Jak się okazało, że moja współlokatorka też chodzi regularnie do kościoła. Chodziłyśmy razem, z tym że ona koniecznie chciała się wkręcić w duszpasterstwo, a ja niekoniecznie. Ale przytargała mnie w końcu i zostałam i okazało się, że jest z akademika więcej, więc robiliśmy sobie wspólne wycieczki w tą i z powrotem. Zawsze przyjemniej się wraca wieczorem z kimś niż samemu. <4_B7>

Wychowanie w religijnej atmosferze, udział w rodzinnych praktykach religijnych oraz przykład rodziców, którzy angażowali się w życie Kościoła, wpływają na to, że młodzi ludzie poszukują podobnych wspólnot na studiach. Co więcej, wcześniejsze doświadczenia związane z ruchami młodzieżowymi sprawiają, że studenci czują się bardziej otwarci na formację w DA - są już przyzwyczajeni do regularnych spotkań, modlitwy we wspólnocie i wspólnego przeżywania wiary. Dla nich duszpasterstwo akademickie staje się miejscem, w którym mogą odnaleźć kontynuację znanych im wartości i stylu życia, a jednocześnie dostosować swoją duchowość do nowego etapu dorosłości i akademickiej rzeczywistości.

Wspólnoty do tego... no jak miałam 17 lat, przyjęłam bierzmowanie i się wkreśliłam w we wspólnotę młodzieżową, czyli dla osób, które tam jeszcze były w szkole. No i tam pochodziłam 1,5 roku i się bardzo tak nie wiem, nakreśliłam i wiedziałam, że no zaczynam studia to trzeba już iść krok dalej i mówili ludzie we wspólnocie, że jest jeszcze wspólnota akademicka, jeśli powiedziałam, że to jest takie naturalne i jak... No już nastąpił ten czas, to po prostu przyszło. <13_B4>

Dla większości uczestników droga do duszpasterstwa była poprzedzona wcześniejszym doświadczeniem formacji, np. oazach, liturgicznej służbie ołtarza, harcerstwie katolickim czy innych wspólnotach młodzieżowych. Poczucie przynależności do grupy było dla nich kluczowe i dlatego po rozpoczęciu studiów szukali miejsc, które mogłyby tę potrzebę zaspokoić.

Dla części studentów dołączenie do duszpasterstwa akademickiego nie jest wynikiem kontynuacji wcześniejszych doświadczeń religijnych, lecz wręcz przeciwnie - pierwszym świadomym krokiem w stronę wiary i wspólnoty. Wśród osób angażujących się w DA są tacy, którzy nie wynieśli z domu rodzinnego silnych wzorców religijnych - ich rodziny mogły być obojętne wobec wiary, praktykować ją jedynie symbolicznie lub wręcz dystansować się od Kościoła. Jak wskazuje jedna z badanych:

Też ja jest jakby wychowałam się w Niemczech i to na wschodzie gdzie jest bardzo mało wierzący i po prostu nigdy nie byłam duszpasterstwie ani nigdy jakoś się nie chodziłam do kościoła i chodziłam na religię, ale i moi rodzice są wierzący, ale jakoś tak poza tym nie angażowałam się w kościele i to było dla mnie dość obce. <10_Bc>

Wśród uczestników badań znalazły się także osoby, które trafiły do DA tuż po nawróceniu. Dla nich moment dołączenia do wspólnoty wiązał się z głębokimi, często trudnymi przeżyciami. Osoby, które dołączyły do DA tuż po swoim nawróceniu, jedynie o tym wspominały i nie kontynuowały opowieści - wskazując, że nie jest to cel spotkania lub kierując swoją wypowiedź w inną stronę. Trudno jednoznacznie stwierdzić jakie przemyślenia i znaczenia przypisują DA takie osoby. Jednakże ze względu na fakt, że nawrócenie często łączy się ważnymi, przełomowymi wydarzeniami, które skłoniły takie osoby do szukania bliskości z Bogiem i innymi wierzącymi, nie podejmowano prób

pogłębiania tego tematu w trakcie rozmowy grupowej. Można jedynie wysnuć wniosek, że początki we wspólnocie wiernych mogą być trudne dla takich osób, a duszpasterstwo stało się miejscem akceptacji i nowego początku.

Duszpasterstwa akademickie oferują różnorodne formy duchowego wzrostu, takie jak regularny udział w sakramentach, rekolekcje, adoracje, grupy formacyjne czy wspólnotowa modlitwa. Wiele osób wskazywało, że ważnym czynnikiem ich decyzji o dołączeniu była chęć znalezienia miejsca, w którym mogliby otrzymać duchowe wsparcie oraz odpowiedzi na nurtujące ich pytania dotyczące wiary.

Ważnym aspektem naszego duszpasterstwa, co tutaj koledzy czy koleżanki wcześniej wspominali jest spotykanie się z ludźmi, ale myślę, że gdyby nie było spotkań takich tematycznych o psychologii, o wierze, o moralności czy o innych podobnych rzeczach, no to wtedy duszpasterstwo byłoby tak naprawdę oparte jedynie na ludziach. A tak to mamy jakby większy fundament, którym jest poszukiwanie prawdy o sobie samym, o świecie, o Bogu.<12_B3>

Szczególnie istotne było dla nich to, że duszpasterstwa oferują przestrzeń, w której mogą dzielić się swoimi wątpliwościami i doświadczeniami, nie czując się oceniani, tak by wytwarzana przestrzeń mogła się stać miejscem wzrostu duchowego.

2.2. Motywacje społeczne i psychologiczne

Duszpasterstwa akademickie pełnią nie tylko funkcję religijną, ale także społeczną - są miejscem spotkań, budowania relacji i nawiązywania przyjaźni. Wśród badanych studentów wielu wskazywało, że dołączyli do duszpasterstwa, ponieważ szukali wspólnoty osób o podobnych wartościach, z którymi mogliby spędzać czas i dzielić codzienne życie. Dla wielu młodych ludzi okres studiów wiąże się z przeprowadzką do nowego miasta i koniecznością budowania relacji od nowa - duszpasterstwo staje się wówczas oczywistym środowiskiem integracji i wsparcia.

Jednym z najczęściej pojawiających się motywów jest pragnienie przynależności do grupy o wspólnych wartościach. Wypowiedź jednej uczestniczki badań wskazuje na silną potrzebę odnalezienia wspólnoty po okresie pandemii, który wiązał się z izolacją i brakiem możliwości nawiązywania relacji:

Miałam taki taką potrzebę, właśnie jakiejś takiej wspólnoty, bo po tym w roku w takim pandemicznym, gdzie na pierwszym roku studiów byłam cały... nie byłam w ogóle w Krakowie i tak. Tak, myślę sobie, potrzebowałam jakiejś takiej wspólnoty. <3_B3>

Podobne odczucia wyraża uczestniczka z warszawskiego DA, podkreślając znaczenie obecności ludzi, którzy dzielą jej wartości:

W pewnym momencie poczułam taką mocną potrzebę. Żeby jednak szukać tych ludzi o podobnych wartościach. <7_B7>

Jestem ekstrawertykiem, więc ja tych ludzi potrzebuje jak najwięcej. Tam jest do tego dobre dobre miejsce. <12_B4>

Wynika z tego, że DA pełni istotną funkcję w budowaniu poczucia wspólnoty, szczególnie w sytuacjach społecznej izolacji lub poszukiwania tożsamościowego zakorzenienia.

Odnajdując możliwości zaangażowania się, studenci postrzegali duszpasterstwo akademickie jako przestrzeń, w której będą mogli liczyć na zrozumienie i wsparcie emocjonalne. Jedna z uczestniczek wywiadów zwróciła uwagę, że poszukując DA miało dla niej znaczenie wsparcie osób podobnych do siebie, osób które dzielą jej światopogląd:

„Mi wspólnota daje takie poczucie wsparcia. Taką jednak grupę, która właśnie myśli w podobny sposób.” <4_11>

Podkreśliła także, że chociaż w jej otoczeniu akademickim nie doświadczała wykluczenia z powodu wiary, to DA stanowi dla niej bezpieczne miejsce, gdzie nie musi obawiać się niezrozumienia czy konieczności konfrontacji z odmiennymi wartościami. Jest to istotny aspekt psychologiczny - możliwość funkcjonowania w grupie, w której można otwarcie mówić o swoich przekonaniach, bez ryzyka konieczności ich obrony lub uzasadniania.

Atmosfera otwartości i życzliwości, charakterystyczna dla wielu duszpasterstw, była dla nich kluczowym czynnikiem, który skłonił ich do zaangażowania się w życie wspólnoty.

Choć uczestnicy wywiadów grupowych rzadziej otwarcie mówili o tym aspekcie, to ważnym motywem angażowania się w DA dla niektórych była także możliwość znalezienia

osoby o podobnym systemie wartości w kontekście relacji romantycznych. Chęć zbudowania związku na wspólnym fundamencie światopoglądowym była istotna, choć temat ten budził pewne skrępowanie w rozmowach. Łatwiej było mówić o przyjaźniach, ponieważ w grupach DA istniała dość powszechna świadomość sympatii między konkretnymi osobami, co sprawiało, że otwarte deklarowanie takich intencji mogło być trudne.

2.3. Motywacje związane z rozwojem osobistym i intelektualnym

Ważnym aspektem, który motywuje studentów do zaangażowania w duszpasterstwa akademickie, jest także możliwość rozwoju intelektualnego i osobistego. Wiele DA oferuje szeroki wachlarz aktywności - od zaawansowanych sekcji filozoficznych, przez konferencje i seminaria, po zajęcia sportowe, wyjazdy rekolekcyjne oraz spływy kajakowe. Dla wielu studentów to nie tylko przestrzeń duchowa, ale także miejsce poszerzania horyzontów i zdobywania nowej wiedzy.

Jak podkreślał jeden z uczestników badania, choć jego początkową motywacją była chęć znalezienia osób o podobnych wartościach, to w duszpasterstwie zatrzymała go możliwość głębszego intelektualnego zaangażowania:

W moim przypadku, mimo że na początku, jak mówiłem, moją motywacją dołączenia do duszpasterstwa było to, by znaleźć osoby myślące podobnie [...], to jest jak najbardziej jeden z bardzo ważnych argumentów. Ale też - tylko to bym pewnie nie został tutaj, a jednak czy rozważanie Słowa Bożego, czy takie filozoficzne rozważania, to jest coś, co ja bardzo lubię i brakowało mi tego, jak byłem dla przykładu w oazie, i czułem, że tam było o bardzo mało skupiania się na analizie takiej filozofii. <12_B2>

Wypowiedź ta wskazuje na to, że DA oferuje młodym ludziom przestrzeń do refleksji nad kwestiami filozoficznymi i duchowymi, co stanowi dla niektórych istotną wartość. Możliwość uczestnictwa w głębszych debatach, analizie tekstów teologicznych oraz intelektualnej eksploracji tematów związanych z wiarą, miłością, psychologią, moralnością, miejscem religii w społeczeństwie oraz przedstawianie tych kwestii przez ekspertów - również znanych zapraszanych gości, staje się ważnym motywem bycia w takich grupach.

Podsumowanie

Motywacje studentów do dołączenia do duszpasterstw akademickich są złożone i wieloaspektowe. Wśród najważniejszych powodów wyróżnić można chęć pogłębienia wiary, budowania relacji z ludźmi o podobnych wartościach oraz poszukiwanie przestrzeni do osobistego rozwoju. Duszpasterstwa akademickie pełnią więc rolę nie tylko religijną, ale także społeczną i edukacyjną, odpowiadając na różnorodne potrzeby młodych ludzi. Fakt, że dla wielu studentów duszpasterstwo staje się ważnym elementem ich życia akademickiego, świadczy o dużym znaczeniu tych wspólnot w kontekście współczesnego duszpasterstwa młodzieży.

3. Funkcje duszpasterstwa akademickiego - co daje uczestnictwo?

Duszpasterstwa akademickie pełnią wiele istotnych funkcji w życiu studentów, oferując im przestrzeń do rozwoju duchowego, społecznego i osobistego. Wyniki badań wskazują, że uczestnicy dostrzegają szereg korzyści płynących z angażowania się w działalność tych wspólnot. Również korzyści, których się nie spodziewali i nie stanowiły motywu ich przyłączenia się do wspólnoty. Wśród kluczowych funkcji duszpasterstw można wyróżnić: odnajdywanie wspólnoty i zrozumienia, możliwość budowania relacji towarzyskich, aspekty związane z nawiązywaniem perspektywicznych relacji partnerskich, rozwój osobisty oraz przestrzeń do aktywności charytatywnej i zaangażowania społecznego.

3.1. Odnajdywanie wspólnoty i wsparcia

Jedną z głównych funkcji, dla których studenci stale angażują się w duszpasterstwa akademickie, jest przebywanie we wspólnocie o podobnych wartościach. Współczesne społeczeństwo, w którym sekularyzacja staje się coraz bardziej widoczna, może być dla osób wierzących wyzwaniem - zwłaszcza w środowisku akademickim, gdzie dominuje pluralizm światopoglądowy. Podczas jednego z wywiadów, badany student przyznał, że bycie we wspólnocie utrzymało go w wierze i stanowiło wsparcie w trudnych momentach:

Z tym moim pojawieniem się... (...) Szukałem wspólnoty. Wspólnota mnie znalazła bardziej, to był ten czas pandemii. To z wielu różnych powodów, ale to był... najgorszy chyba okres w moim życiu, tak w ogóle. Też czas takiego mocnego

kryzysu. (...) DA mnóstwo dało (...) No myślę, że uratowało moją wiarę po prostu. Żebyśmy tutaj nie trafił... Myślę, że nie byłbym wierzący w tym momencie (...) pojawiła jako taki właśnie taki jasny punkt, w tym ciemnym tunelu, w którym byłem w pewnym momencie. <3_Bc>

Duszpasterstwa oferują przestrzeń, w której młodzi ludzie mogą spotkać innych wierzących, dzielić się swoimi przekonaniami i wzajemnie się wspierać. Jak podkreślała jedna z uczestniczek wywiadów, często DA staje się tą przestrzenią, gdzie zawiązują się przyjaźnie i często stanowi najważniejszą grupę rówieśniczą:

A też duszpasterstwo myślę tak pomaga, że ja wiem, że nawet jakby ktoś gdzieś na studiach miał mnie przez to nie lubić, że wierząca to, że jakby nie mam... i tak nie tracę de facto, no bo mam tutaj ludzi, z którymi i tak mogę sobie wyjść, gdzieś tam się spotkać, pogadać i jak stracę tych znajomych na przykład z uczelni. No to nie jest koniec świata. <13_BS>

Wypowiedź ta podkreśla, że duszpasterstwo stanowi dla studentów bezpieczną przestrzeń, w której mogą być sobą bez obawy o społeczne wykluczenie. Nawet jeśli ich światopogląd spotyka się z niezrozumieniem lub dystansem w środowisku akademickim, świadomość przynależności do wspólnoty sprawia, że nie odczuwają tego w sposób dotkliwy. DA pełni więc nie tylko funkcję duchową, ale także społeczną, zapewniając alternatywne środowisko relacyjne, które daje poczucie akceptacji i umożliwia budowanie trwałych więzi. Warto również zaznaczyć, że część badanych DA organizuje wsparcie psychologiczne, wykłady z profesjonalistami, a także współpracują z poradniami psychologicznymi.

3.2. Relacje towarzyskie i integracja

Drugą istotną funkcją duszpasterstw akademickich jest tworzenie przestrzeni do spotkań towarzyskich i budowania relacji. Spotkania duszpasterstw nie ograniczają się jedynie do modlitwy i formacji duchowej - równie ważną rolę odgrywają wydarzenia integracyjne, takie jak wspólne wyjazdy, ogniska, koncerty czy nawet spontaniczne spotkania po mszach. Duszpasterstwo staje się miejscem, w którym można spędzać czas w gronie rówieśników, nawiązywać znajomości i budować przyjaźnie.

Wielu uczestników wskazywało, że w duszpasterstwie odnaleźli ludzi, z którymi dzielią codzienne życie - wspólne wyjścia na kawę, podróże czy spotkania w akademikach i mieszkaniach stały się samoistnym przedłużeniem relacji nawiązanych w duszpasterstwie. W szczególności dla studentów przyjeżdżających do dużych miast na studia duszpasterstwo często pełniło rolę nowej „rodziny”, w której mogli poczuć się jak w domu.

No tak, ja w sumie chcę powiedzieć taka druga rodzina. Taka druga rodzina, sama ją wybrałam. Razem stawiamy czoła codziennym wyzwaniom. (...) mamy taką... to nie jest wydarzenie, ale staramy się... codziennie też jeść razem obiady to zależy od semestru, bo studenci gotują dla studentów, więc na przykład w tym semestrze, tak się ułożyło, że mamy obiady regularnie w poniedziałki, środy...<8_B2>

Istotnym aspektem tej funkcji są starania opiekunów - duszpasterzy diecezjalnych oraz ojców ze zgromadzeń prowadzących Duszpasterstwa Akademickie. Stałe przestrzenie udostępniane wspólnocie pełnią nie tylko rolę organizacyjną, ale także tworzą przyjazne, niemal domowe warunki. Miejsca, w których przeprowadzano wywiady, oprócz przestrzeni do pracy grupowej, wykładów i dyskusji, często przypominały przytulne mieszkania - wyposażone w kuchnie (czasem z dużymi stołami, lodówkami i miejscami do przygotowywania posiłków), wygodne kanapy z kocami itp. Dzięki takiej atmosferze badani studenci i studentki łatwo porównywali je do domu, a wspólnotę do rodziny. Dobrze ilustruje to poniższa wypowiedź:

I to jest taki dom generalnie... tak porównałeś ty mówisz, jakby kuchnia, łazienka jakies nie wiem... W sypialniach i w karczerze można spać... tam. Tak, bo coś, bo coś jakby mam wrażenie, że to jest takim drugim domem, z tego, że można tutaj naprawdę siedzieć cały dzień. Zawsze ktoś jest, robimy obiady, uczymy się. No i to jest takie też fajne miejsce, że nie ma tylko szkoły, mieszkania, uczelnia się, (...) tylko jest jakies taka społeczność, do której możemy przyjść. A w takich najbardziej, powiedzmy, ekstremalnych dniach to przechodziłem tutaj, na siódmą rano, na mszę, wychodziłem po dwudziestą drugą, dopiero jak zawsze była sesja, czy coś i też jak nawet jakoś zanim się tutaj tak bardziej zaangażowałem, to to szukałem takiego miejsca, jakies takie społeczności i. I

bardzo się cieszę. Bardzo jestem wdzięczny, że faktycznie dało się coś takiego znaleźć. <3_B5>

Wielu uczestników podkreślało, że odnalezienie grupy osób o podobnych wartościach i sposobie myślenia miało dla nich ogromne znaczenie. Duszpasterstwa akademickie tworzą atmosferę akceptacji i otwartości, sprzyjającą swobodnym rozmowom o wierze, wątpliwościach i trudnościach duchowych. To przestrzeń, w której uczestnicy mogą czuć się rozumiani i wspierani, niezależnie od etapu swojej duchowej drogi. Co istotne, poczucie bezpieczeństwa budowane w tych wspólnotach sprawia, że rozmowy nie ograniczają się wyłącznie do kwestii wiary - członkowie deklarują, że mogą ufać sobie nawzajem, dzielić się doświadczeniami z różnych sfer życia, liczyć na wzajemną pomoc i nawiązywać relacje na długie lata. Jedna z osób ujęła to słowami:

To jest piękne, bo generalnie na przykład od tych 3 lat, jak my tutaj jesteśmy, że my nie jesteśmy, że tylko osobami, które wspólnie nawet tutaj przychodzą... wspólnie do duszpasterstwa, czy wspólnie jesteśmy gronem liderów. Tylko my najczęściej... to są generalnie bliższe relacje koleżeńskie, przyjacielskie, że my też prywatnie gdzieś wychodzimy. No i to jest piękne tego, że to tutaj się utworzyły nam relacje, że powiedzmy, wyjdziemy z duszpasterstwa, będziemy mieli rodziny, zresztą wstecz pokolenia w tym duszpasterstwie też pokazały, że te osoby już dawno mają małżeństwa, dzieci, a i tak ten kontakt utrzymują. Ja myślę. Tak prognozuję, mogę się mylić, mam nadzieję, że nie, że tutaj też tak będzie. <13_B1>

Duszpasterstwa akademickie pełnią więc nie tylko funkcję duchową, ale także społeczną - stając się przestrzenią, w którym studenci mogą odnaleźć swoje miejsce zarówno we wspólnocie Kościoła, jak i w społeczności studenckiej.

3.3. Relacje partnerskie - miejsce nawiązywania perspektywicznych związków

Nie jest tajemnicą, że duszpasterstwa akademickie są także miejscem, w którym wiele osób nawiązuje relacje, które mogą przerodzić się w poważne związki. Uczestnicy badań zgodnie wskazywali, że duszpasterstwa sprzyjają budowaniu głębokich relacji opartych na wspólnych wartościach i wierze. Choć większość studentów deklaruje, że nie dołącza do wspólnoty z myślą o znalezieniu partnera, to dynamika duszpasterstwa sprawia, że

rodzą się w nim bliskie znajomości, które nierzadko przeradzają się w romantyczne relacje. Co więcej niektóre z DA w swoich programach mają grupy formacyjne dla par, debaty dotyczące miłości, relacji w rodzinie czy msze za dobrego męża czy dobrą żonę. Oprócz oficjalnych punktów w ofercie, podejmowane są inicjatywy, które mają na celu lepsze zapoznanie się młodych ludzi, jak np. katolickie bale, imprezy taneczne, czy tzw. „kato-balety”.

To obszar trudny do badania metodami grupowymi, ponieważ motywacje i deklaracje uczestników często bywają niejednoznaczne i pozostawiają pole do interpretacji. Choć podczas większości wywiadów temat ten wywoływał różne reakcje: śmiech, zawstydzenie czy porozumiewawcze spojrzenia, faktem pozostaje, że niemal każde z badanych Duszpasterstw Akademickich ma w swojej historii małżeństwa zawarte przez osoby, które poznały się w ramach wspólnoty.

3.4. Rozwój osobisty i zdobywanie nowych umiejętności

Jak już wspomniano w rozdziale dotyczącym motywacji studentów, duszpasterstwa akademickie to nie tylko miejsce duchowego wzrostu, ale także przestrzeń do zdobywania nowych umiejętności i rozwijania kompetencji. Wiele duszpasterstw oferuje studentom możliwość zaangażowania się w organizację wydarzeń, prowadzenie grup formacyjnych, działalność medialną czy animowanie modlitw. Dzięki temu uczestnicy uczą się pracy w zespole, odpowiedzialności i umiejętności komunikacyjnych, które mogą być przydatne w życiu zawodowym.

Jak zauważa jeden z badanych, szczególnie intensywnym doświadczeniem są wyjazdy integracyjne, które wymagają dużego nakładu pracy, planowania i dbałości o detale:

„Jesteśmy w takim czasie po wyjazdach integracyjnych, które nas też jakoś kosztowały dużo nerwów. (...) Organizując na przykład i zwracając uwagę na drobnostki, o których nigdy w życiu by nie przyszło, na przykład, myśleć, no to właśnie, naprawdę, no daje takie, doświadczenie.” <3_Bc>

Organizacja wydarzeń w ramach DA nie tylko rozwija kompetencje organizacyjne, ale także uczy odpowiedzialności. Wypowiedź uczestnika potwierdza, że prawdziwe korzyści płynące z uczestnictwa w duszpasterstwie pojawiają się wtedy, gdy ktoś angażuje się w działania wspólnoty, zamiast pozostawać jedynie biernym uczestnikiem:

„Ktoś kiedyś powiedział, że z DA się zaczyna naprawdę korzystać, jak się jest odpowiedzialnym. (...) Można przychodzić i być konsumentem, wiadomo, że się coś z tego wyciąga, ale naprawdę rozwija dopiero to, jak już trzeba coś samemu zrobić.” <3_Bc>

Dla wielu studentów duszpasterstwo było miejscem, w którym mogli przełamać swoją nieśmiałość, nauczyć się wystąpień publicznych czy rozwinąć swoje talenty, np. w muzyce, organizacji wydarzeń czy działalności charytatywnej. Wspólnota dawała im poczucie sprawczości i możliwość realnego wpływu na kształt duszpasterstwa, co było dla nich motywujące i inspirujące.

Tak, duszpasterstwo i działalność tutaj w duszpasterstwie zdecydowanie przekłada się na tą naszą takie codzienne życie (...) nie oszukujmy działalność duszpasterstwa akademickim często wiąże się z jakimiś publicznymi wystąpieniami, czy to na ambonie, czy to gdzieś na sali, gdzie 30 osób. wiadomo, że jak człowiek gdzieś tam nie ma tej... to się stresuje. <13_B1>

Oprócz rozwijania kompetencji miękkich, wspólnota daje możliwość angażowania się w konkretne zadania, które integralne są często z kierunkami studiów i kształcenia uczestników, a jednocześnie pozwalają na rozwój w bezpiecznym, wspierającym środowisku.

Przykładem może być student psychologii, który w ramach duszpasterstwa ma okazję rozwijać kompetencje komunikacyjne i uczyć się empatycznej rozmowy, prowadząc spotkania, organizując grupy wsparcia czy pomagając młodszym uczestnikom odnaleźć się we wspólnocie. Osoby studiujące muzykologię lub kierunki artystyczne często angażują się w prowadzenie scholi, oprawę muzyczną liturgii czy organizację koncertów. Z kolei studenci informatyki mogą zajmować się budowaniem i prowadzeniem strony internetowej duszpasterstwa, tworząc treści, zarządzając mediami społecznościowymi czy wspierając technicznie wydarzenia online. Dzięki temu duszpasterstwo staje się przestrzenią praktycznej nauki, gdzie młodzi ludzie mogą testować swoje umiejętności w realnych warunkach, rozwijać się zawodowo i jednocześnie przyczyniać się do funkcjonowania wspólnoty.

Charakter duszpasterstwa akademickiego oraz jego działalność często kształtują sami studenci, zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i potrzebami. Wspólnoty skupiające osoby z jednej dziedziny, np. studentów medycyny, często koncentrują się na łączeniu aspektów zawodowych z wartościami duchowymi i moralnymi. Przykładem mogą być rozważania nad etyką lekarską, gdzie studenci mierzą się z trudnymi dylematami i tematami takimi jak aborcja czy eutanazja. Z jednej strony są to procedury medyczne, które należy znać i rozumieć, z drugiej - stanowią one wyzwanie moralne, zwłaszcza dla osób kierujących się w swoim życiu wiarą. Duszpasterstwo może stanowić przestrzeń do refleksji i dyskusji na ten temat, pomagając studentom znaleźć równowagę między wymogami zawodu a osobistymi przekonaniem.

Z kolei duszpasterstwa bardziej zróżnicowane pod względem kierunków studiów oferują inny rodzaj rozwoju - interdyscyplinarność i możliwość nauki od siebie nawzajem. Studenci różnych specjalizacji mają okazję do wymiany myśli i wspólnego pogłębiania wiedzy poprzez rozmowy, debaty czy współorganizowane wydarzenia. Takie środowisko sprzyja rozwijaniu umiejętności krytycznego myślenia i poszerzaniu perspektyw, co jest szczególnie cenne w kontekście akademickim. Dyskusje te nie ograniczają się do tematów religijnych - często dotyczą również kwestii naukowych, społecznych czy filozoficznych, co sprawia, że duszpasterstwo staje się miejscem wszechstronnego rozwoju intelektualnego i budowania wspólnoty opartej na dialogu.

3.5. Aktywność charytatywna i zaangażowanie społeczne

Duszpasterstwa akademickie pełnią również istotną funkcję charytatywną i społeczną, angażując studentów w działania na rzecz osób potrzebujących. Organizowane przez wspólnoty inicjatywy mają na celu nie tylko materialne wsparcie osób w trudnej sytuacji, ale także budowanie wrażliwości społecznej i odpowiedzialności za drugiego człowieka. Aktywność ta obejmuje zarówno działania doraźne, jak i długofalowe inicjatywy, które wymagają systematycznego zaangażowania. Jak wspomina jedna z osób badanych:

Po pandemii, po wybuchu wojny w Ukrainie. I jakby tam też widzimy, jak się ta sytuacja w ogóle rozwija na świecie. I dla mnie DA jest właśnie takim miejscem, które no właśnie daje światło takiej nadziei, że jest jakieś dobro, które my w sobie przechowujemy i możemy się nim dzielić z innymi. (...) nawet tak bardzo

materialnie i fizycznie. Na przykład Ciacho za Ciacho także to jest takie bardzo, bardzo fizycznie znak tego, że właśnie w takim świecie, który to jest akcja charytatywna, kiermasz książek i ciast, zbieramy pieniądze...

<3_B7>

Ważnym aspektem tej działalności jest również współpraca z instytucjami samorządowymi i organizacjami społecznymi. Dzięki temu studenci mają okazję działać w szerszym kontekście, włączając się w projekty wspierające różne grupy społeczne. Działania te nie tylko przynoszą realną pomoc, ale także rozwijają kompetencje organizacyjne i poczucie odpowiedzialności za otaczającą rzeczywistość. Uczestnictwo w takich inicjatywach wpływa na kształtowanie postaw prospołecznych i sprzyja budowaniu wspólnoty opartej na wartościach solidarności i zaangażowania.

Podsumowanie

Duszpasterstwa akademickie pełnią wiele różnorodnych funkcji, które wykraczają poza samą formację religijną. Stanowią one przestrzeń budowania wspólnoty i wzajemnego zrozumienia, sprzyjają nawiązywaniu relacji towarzyskich i perspektywicznych związków, umożliwiają rozwój osobisty oraz angażowanie się w działania społeczne i charytatywne. W efekcie dla wielu studentów duszpasterstwo staje się nie tylko miejscem duchowego wzrostu, ale także istotnym elementem życia społecznego i emocjonalnego, który ma wpływ na ich przyszłość, wybory życiowe i sposób postrzegania świata.

4. Relacje między duszpasterstwami akademickimi a uczelniami wyższymi w Polsce

Relacje między duszpasterstwami akademickimi a uczelniami wyższymi w Polsce uległy znaczącym przemianom w ostatnich dekadach. Proces postępującej sekularyzacji sprawił, że w przestrzeni akademickiej coraz mniej miejsca poświęca się religii i duchowości, a same uczelnie dążą do utrzymania neutralności światopoglądowej. Choć historycznie relacje między Kościołem a szkolnictwem wyższym były silne - szczególnie w kontekście roli katolicyzmu w kształtowaniu elit intelektualnych - dziś wiele uczelni dąży do ograniczenia swojej oficjalnej współpracy z duszpasterstwami akademickimi.

Jednym z kluczowych momentów, który przyspieszył ten proces, była pandemia COVID-19. W czasie restrykcji sanitarnych wiele uczelni, powołując się na względy bezpieczeństwa, oficjalnie zakazało wizyt duszpasterskich w akademikach, w tym tradycyjnych „kolęd” organizowanych przez duszpasterstwa akademickie. Po zakończeniu pandemii ten stan rzeczy został utrzymany, co może świadczyć o utrwalaniu rozgraniczania przez władze uczelniane, działalności uczelni od Kościoła. W efekcie duszpasterstwa akademickie nie mają już takiej samej swobody w organizowaniu wydarzeń w przestrzeni akademickiej, jak miało to miejsce w przeszłości².

Mimo tego, pewnym symbolem dawnych relacji są msze inauguracyjne organizowane na początku roku akademickiego. W niektórych miastach tradycją jest zapraszanie rektorów, dziekanów oraz przedstawicieli władz uczelni na uroczyste liturgie rozpoczynające rok akademicki. Wciąż istnieją uczelnie, których przedstawiciele pojawiają się na tych wydarzeniach, choć ich obecność ma często charakter bardziej symboliczny niż rzeczywisty wyraz współpracy. Dla duszpasterstw akademickich msze inauguracyjne są ważnym momentem - to jedne z nielicznych okazji, kiedy mogą symbolicznie zaznaczyć swoją obecność w świecie akademickim, zwłaszcza na uczelniach publicznych.

Obecna sytuacja dotyczy większości uniwersytetów publicznych i politechnik, które starają się utrzymać świecki charakter swoich działań i unikać kojarzenia się z Kościołem. Wyjątkiem są uczelnie katolickie, takie jak Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW), Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL) czy Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Na tych uczelniach relacje z duszpasterstwami akademickimi są integralną częścią działalności akademickiej, a wydarzenia religijne nie są postrzegane jako przejaw stronnictwa światopoglądowej, lecz jako element tożsamości uczelni.

Podsumowując, relacje między duszpasterstwami akademickimi a uczelniami publicznymi uległy osłabieniu, a przestrzeń dla obecności religii na uczelniach znacząco się zmniejszyła. Proces sekularyzacji, choć postępujący stopniowo, sprawia, że duszpasterstwa muszą coraz częściej działać w oderwaniu od struktur akademickich i

² Warto tu również podkreślić, że w przypadku nieprzychylniej polityki wydziału DA tracą przestrzeń, w której mogą promować samo DA, jak i różne organizowane wydarzenia.

szukać innych sposobów docierania do studentów, którzy chcą rozwijać swoją wiarę w trakcie studiów.

Ja też uważam, że na uczelni ciężko jest takie osoby znaleźć z uwagi na może nie tyle co politykę uczelni, co polityka prowadzących, że przynajmniej ja miałam takie doświadczenia na studiach, że tak powiem wychylanie się gdzieś tym bardziej takim światopoglądem chrześcijańsko konserwatywnym nie cieszy się raczej popularnością. Wiadomo, że nieoficjalnie, że w takim nieoficjalny, nieformalny sposób może uprzykrzyć tą drogę na studiach takie wychylanie się na wykładach... <13_B1>

5. Katolicka tożsamość członków duszpasterstw akademickich a ich relacje z rówieśnikami

Relacje osób zaangażowanych w duszpasterstwa akademickie z ich rówieśnikami ze studiów są złożone i zależą od wielu czynników, takich jak otoczenie akademickie, osobiste doświadczenia czy sposób identyfikowania się ze wspólnotą. Większość badanych studentów nie postrzega siebie jako „ambasadorów” duszpasterstwa na swoich uczelniach - nie traktują swojej przynależności jako misji, której celem jest aktywna promocja czy rekrutacja nowych członków. Na większości uczelni studenci nie odczuwają instytucjonalnego wsparcia ani przestrzeni do promowania duszpasterstw, jednak podkreślają, że ich postawa i wartości ujawniają się w codziennych relacjach z kolegami i koleżankami.

Tak a propos tego apostolska po prostu, bo to jest coś co ja trochę z <inne DA> wyniosłem, ale tam spotkałem właśnie z takim pojęciem, którego się często używa właśnie w kontekście tego, o czym mówiliście, to jest apostolstwo przyjaźni, to znaczy, że jakby tam metodą apostolską nie jest stawanie (...) na rogach ulic z transparentami, czyli, że „jesteśmy katolikami, chodźcie do nas i Chrystus” Tylko właśnie, że po pierwsze dajmy przykład, staramy się być spoko ludźmi po prostu porządnymi pracownikami, przedsiębiorcami, profesorami, whatever. <7_B4>

Jednym z kluczowych elementów, który kształtuje relacje studentów DA z rówieśnikami, jest osobiste świadectwo - nie chodzi o formalne działania duszpasterskie, ale o zwykłe rozmowy i dzielenie się swoim doświadczeniem. Niektórzy badani zwracali uwagę na obawy związane z otwartym deklarowaniem swojej wiary - pojawiał się głos sugerujący, że „lepiej się nie wychylać”, by uniknąć konfrontacji ideologicznej lub potencjalnych drwin. Taka strategia unikania mogła pomóc w utrzymaniu neutralnych, poprawnych relacji z kolegami ze studiów. Jednak część uczestników badań miała dobre doświadczenia w kontaktach z rówieśnikami, nawet jeśli początkowo obawiali się niezrozumienia lub dystansu.

Wydaje mi się na moim przykładzie mogę powiedzieć, że ja nie wstydzę się tego, ale też staram się wyczuć z kim mam do czynienia, bo wiadomo są osoby, które są nastawione neutralnie albo tak w miarę otwarcie, a są takie gdzie jednak... trochę strach mówić o czymkolwiek związanym z wiarą, bo od razu dostanie się jakąś taką wiązanekę, ale po jakiejś... takie mocno negatywne sformułowanie, tak proszę po prostu rzucane w stronę katolików, więc ja na pewno dużo gdzieś tam staram się promować też duszpasterstwo takiej strony właśnie tych wydarzeń, tak, które są takie w miarę uniwersalne, które nie zawsze są takie bardzo związane z wiarą tylko nawet te bale duszpasterskie na uczelni, który organizowałam to no jednak to jest dla każdego i staram się na przykład na swoim kierunku gdzieś tam od takiej strony o tym mówić, ale też zawsze nie wstydę się. Właśnie nie wstydę się tego, że należę do duszpasterstwa, czy że ja właśnie jestem katolikiem.

<11_B2>

Przykładem przełamywania barier była nocna pielgrzymka po mieście, na którą dołączyli znajomi spoza duszpasterstwa - nie wszyscy byli świadomi, że wezmą udział w wydarzeniu religijnym, jednak samo doświadczenie pielgrzymki stało się okazją do dyskusji i otworzyło nowe perspektywy, bez stygmatyzowania katolików. Podobnie pozytywne reakcje budziło noszenie atrybutów związanych z DA, takich jak bluzy, wpinki czy inne gadżety z logo DA - dla niektórych było to nie tylko identyfikowanie się ze wspólnotą, ale także sposób na sygnalizowanie otwartości na rozmowę z potencjalnie zainteresowanymi.

Ciekawym przykładem interakcji w przestrzeni akademickiej była sytuacja na jednym z wydziałów biologii, gdzie w trakcie debaty z wykładowcą akademickim jedna z uczestniczek badania otwarcie przedstawiła swój światopogląd na temat etyki badań. Nie spotkało się to z krytyką czy odrzuceniem, a wręcz przeciwnie - zainicjowało pomysł organizacji szerokiej debaty światopoglądowej, w której różne perspektywy mogły zostać zaprezentowane z zachowaniem merytorycznego poziomu i wzajemnego szacunku. Pokazuje to, że mimo obaw studentów, przestrzeń akademicka może sprzyjać konstruktywnym rozmowom, o ile istnieje gotowość do dialogu po obu stronach.

Chociaż ja akurat tak trafiłam, to znaczy to też na przykład specyfika moich jednych studiów, jak mamy zajęcia z włoskiego i mamy zajęcia z konwersacji. No to mieliśmy już w tym semestrze takie tematy, jak na przykład małżeństwo i tam różne tematy, aborcja, małżeństwa homoseksualne się przewijały, no to trzeba było generalnie, żeby... celem zajęć było mówienie po włosku, no ale swoimi poglądami też się trzeba było podzielić. Ale ja też na przykład nie miałam jakiegoś takiego problemu, żeby powiedzieć, że no nie zgadzam się z tym i z tym. Zwłaszcza, że też nawet nasz prowadzący mówił, że on ma swoje poglądy, też swoje prywatne, ale w tym momencie jesteśmy na zajęciach i nie chodzi o to teraz, żeby się oceniać nawzajem, jakby na gruncie tych poglądów są tylko, żeby tam języka po prostu używać i w związku z tymi na przykład właśnie z tymi zajęciami. No to my wiemy, kto ma jakie poglądy, ale to też nie przeszkadza nam, żeby potem na przerwie gdzieś tam sobie razem rozmawiać i w ogóle tak mam wrażenie taka atmosfera, że właśnie mimo wszystko jakby właśnie nie mamy takiego też nastawienia wrogiego do osób o innych poglądach, tak ja nie mam na przykład do innych i nie mają do mnie przez to. <13_BS>

Wielu badanych wskazywało, że temat religii - podobnie jak polityki - jest wśród ich rówieśników postrzegany jako potencjalnie dzielący i dlatego często unika się rozmów na ten temat. Może to prowadzić do błędnego założenia, że osoby ze studiów nie są wierzące, podczas gdy w rzeczywistości mogą one po prostu nie manifestować swoich przekonań.

Z moich obserwacji na przykład wynika, że ludzie chcą się na uczelni... u mnie nie są zainteresowani głębszymi tematami, wszystko to jest takie powierzchowne, w zasadzie nie ma takich głębszych więzi, tylko jest takie...

<13_B3> „Idziemy na piwo, idziemy na piwo, kiedy idziemy na imprezę?”.

<13_B4>

Co istotne, badani zwrócili uwagę, że wśród znajomych spoza duszpasterstwa trudno o stworzenie głębszych, stabilnych relacji - często były one powierzchowne i ograniczały się do wspólnych zajęć czy pracy nad projektami. Dopiero w ramach wspólnoty DA odnajdywali relacje oparte na zaufaniu, poczuciu bezpieczeństwa i pełnym zrozumieniu, co dla wielu miało kluczowe znaczenie w ich doświadczeniu studiowania.

6. Trudności i wyzwania w duszpasterstwach akademickich

Duszpasterstwa akademickie pełnią istotną rolę w życiu wielu studentów, oferując im przestrzeń do pogłębiania wiary, budowania relacji i uczestnictwa we wspólnocie. Jednak funkcjonowanie DA wiąże się z licznymi wyzwaniami, zarówno organizacyjnymi, społecznymi, jak i psychologicznymi. Poniżej przedstawiono kluczowe trudności, z jakimi mierzą się wspólnoty, ich liderzy oraz duchowni opiekunowie.

6.1. Wyzwania z perspektywy studentów

Jednym z najczęściej wskazywanych problemów jest brak współodpowiedzialności wśród członków DA. Wiele osób chętnie uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez duszpasterstwo, jednak nie wykazuje gotowości do angażowania się w ich organizację. Skutkuje to tym, że odpowiedzialność za funkcjonowanie wspólnoty spoczywa na nielicznej grupie osób, co z czasem prowadzi do ich wypalenia. Brak szerokiego zaangażowania utrudnia także przekazywanie wiedzy leaderskiej i kontynuowanie działalności DA w dłuższej perspektywie - gdy starsi członkowie kończą studia, młodsze pokolenia często nie przejmują ich obowiązków, co może prowadzić do osłabienia, a nawet rozpadu wspólnoty.

Kolejnym istotnym problemem jest nierównomierne zaangażowanie członków. Choć w DA funkcjonuje pewna liczba osób aktywnie uczestniczących w spotkaniach i projektach, istnieje również grupa, która pojawia się wyłącznie na wydarzeniach rekreacyjnych, takich jak wyjazdy integracyjne. Taka sytuacja może prowadzić do frustracji liderów oraz

osłabiać poczucie wspólnoty, gdyż część osób traktuje DA bardziej jako przestrzeń do okazjonalnej aktywności towarzyskiej niż miejsce stałego rozwoju duchowego.

Istotnym wyzwaniem jest także ograniczony czas i siły opiekunów duszpasterstw. W szczególności w mniejszych wspólnotach księża pełnią jednocześnie inne obowiązki duszpasterskie i nie zawsze mogą poświęcić wystarczającą ilość uwagi studentom. W efekcie, mimo chęci uczestników do kontaktu i rozmów, możliwości duszpasterzy są ograniczone, co wpływa na jakość formacji i relacji w DA.

Kwestie organizacyjne dotyczą również relacji wewnątrz wspólnoty. W niektórych DA tworzą się zamknięte grupy znajomych, co utrudnia nowym członkom integrację. Osoby spoza tych kręgów mogą mieć trudności z odnalezieniem się w duszpasterstwie, co może skutkować ich wycofaniem. Z kolei brak nowych członków prowadzi do konieczności reaktywowania DA po pewnym czasie - jeśli nie następuje płynna wymiana pokoleniowa, wspólnota może przestać funkcjonować.

Z drugiej strony, w dużych DA, gdzie liczba członków sięga kilkuset osób, przy złej organizacji pojawia się problem anonimowości. Jeśli struktury wewnętrzne nie są odpowiednio zorganizowane, uczestnicy mogą czuć się jedynie biernymi obserwatorami wydarzeń, zamiast rzeczywistymi członkami wspólnoty. Brak integracji i osobistego zaangażowania może prowadzić do utraty poczucia przynależności oraz spadku frekwencji.

6.2. Perspektywa księży-opiekunów duszpasterstw akademickich

Z punktu widzenia duszpasterzy, jednym z najbardziej zauważalnych wyzwań w kontekście duszpasterstw akademickich jest spadek liczby powołań. Mimo intensywnej formacji w ramach DA, coraz mniej studentów decyduje się na wstąpienie do seminarium, zakonu czy też na zawarcie sakramentalnego małżeństwa. Współczesne młode pokolenie coraz częściej wybiera życie w pojedynkę, nie podejmując decyzji o zakładaniu rodziny ani o życiu duchowym, co stanowi nowe zjawisko w historii duszpasterstw akademickich. Zjawisko to jest częścią szerszego trendu, w którym młodzi ludzie zdają się być mniej zainteresowani tradycyjnymi formami zaangażowania religijnego.

Dodatkowo duszpasterze zauważają rosnącą liczbę problemów społecznych, z jakimi borykają się studenci. Coraz częściej zgłaszają się oni z problemami związanymi z samotnością, depresją oraz lękami, co wyraźnie wskazuje na rosnącą potrzebę wsparcia psychologicznego. Duszpasterze, mimo dużej chęci pomocy, nie zawsze dysponują odpowiednimi kompetencjami, by skutecznie pracować z osobami w kryzysie psychicznym, co stwarza poważne wyzwanie dla duszpasterstw akademickich, które powinny pełnić funkcję wsparcia nie tylko duchowego, ale również emocjonalnego. W odpowiedzi na te problemy, niektóre duszpasterstwa zaczęły organizować poradnie psychologiczne, konferencje z psychologami i suicydologami, które mają na celu wsparcie studentów w trudnych chwilach.

Ostatnim istotnym wyzwaniem, które dostrzegają duszpasterze, jest spadek zainteresowania merytorycznymi wydarzeniami w ramach DA. Przykład Duszpasterstwa Akademickiego św. Anny w Krakowie pokazuje, jak wielka różnica istnieje w zainteresowaniu tematyką teologiczną i relacyjną. Spotkanie dotyczące Soboru Watykańskiego II przyciągnęło jedynie 50 osób, podczas gdy wydarzenie poruszające kwestie związków i relacji miłosnych zgromadziło aż 400 uczestników. Ten przykład wyraźnie pokazuje, że studenci są obecnie bardziej zainteresowani tematami osobistymi i relacyjnymi niż kwestiami doktrynalnymi. Dla duszpasterzy stanowi to wyzwanie w zakresie kształtowania programu spotkań i formacji, ponieważ tradycyjna formacja teologiczna nie zawsze spotyka się z zainteresowaniem, a duszpasterstwa muszą dostosować się do zmieniających się potrzeb i oczekiwań młodzieży.

W kontekście tych wyzwań, duszpasterstwa akademickie stają przed zadaniem wyciągania młodych ludzi z ich zamkniętego świata, aby mogli nawiązywać głębsze relacje z innymi. Ważnym aspektem pozostaje utrzymanie stałej formacji, która łączy życie codzienne, pracę, ofertę kulturalną i rozrywkową z przestrzenią na duchowy rozwój. To połączenie codziennych obowiązków z duchową formacją stanowi jeden z kluczowych elementów skutecznej działalności duszpasterstw akademickich. Dodatkowo, duszpasterze muszą konfrontować młodych ludzi ze współczesnym światem, w którym żyją, co wiąże się z dostosowaniem formacji do realiów społecznych i kulturalnych współczesnych studentów.

6.3. Podsumowanie

Podsumowując, duszpasterstwa akademickie pełnią ważną rolę w życiu wielu studentów, jednak ich funkcjonowanie wiąże się z licznymi trudnościami organizacyjnymi i społecznymi. Kluczowe wyzwania to brak współodpowiedzialności wśród członków, problem z ciągłością wspólnoty, ograniczony czas księży-opiekunów oraz wyzwania związane z integracją nowych uczestników. Z perspektywy duszpasterzy istotne są także problemy związane z malejącą liczbą powołań, wzrastającym zapotrzebowaniem na pomoc psychologiczną oraz spadkiem zainteresowania tematami teologicznymi. W obliczu tych wyzwań przyszłość DA będzie zależała od zdolności do adaptacji i poszukiwania nowych form angażowania studentów we wspólnoty akademickie.

III. Wnioski

Duszpasterstwa akademickie pełnią istotną rolę w życiu wielu wierzących studentów, oferując przestrzeń nie tylko do rozwoju duchowego, ale także społecznego i osobistego. Badania wykazują, że studenci trafiają do tych wspólnot na różne sposoby - przez świadome poszukiwanie, rekomendacje rodziny i znajomych, przypadkowe odkrycia czy poprzez organizowane wydarzenia. Motywacje studentów są wieloaspektowe i obejmują chęć pogłębienia wiary, budowania relacji z osobami o podobnych wartościach oraz poszukiwanie przestrzeni do rozwoju osobistego. Jednakże, mimo tych pozytywnych aspektów, duszpasterstwa akademickie napotykają liczne trudności organizacyjne i społeczne. Istotne wyzwania to między innymi brak współodpowiedzialności wśród członków, problemy z ciągłością wspólnoty, oraz trudności związane z integracją nowych uczestników. Można więc wysnuć kilka istotnych wniosków:

- 1. Różnorodność dróg prowadzących do duszpasterstw akademickich:** Studenci trafiają do duszpasterstw na różne sposoby, w tym dowiadując się o DA przez internet, poprzez wpływ rodziny i przypadkowe odkrycia, a także przez aktywności takie jak msze akademickie i rekolekcje.
- 2. Potrzeba znalezienia wspólnoty o podobnych wartościach:** Kluczowym motywem do dołączenia do duszpasterstwa jest pragnienie spotkania ludzi o podobnym sposobie myślenia i wartościach.
- 3. Duszpasterstwa jako przestrzeń nie tylko religijna:** Duszpasterstwa pełnią również funkcję społeczną i edukacyjną, sprzyjając budowaniu relacji, rozwoju osobistemu oraz zaangażowaniu w działalność charytatywną.
- 4. Wyzwania związane z organizacją duszpasterstw:** Problemy organizacyjne, takie jak brak współodpowiedzialności wśród członków, trudności z ciągłością wspólnoty oraz ograniczony czas duszpasterzy, stanowią poważne wyzwania w funkcjonowaniu poszczególnych DA.
- 5. Problemy związane z integracją nowych uczestników:** Integracja nowych członków duszpasterstwa stanowi istotny problem, który wymaga większej uwagi i zaangażowania ze strony duszpasterzy i społeczności.

6. Malejąca liczba powołań i wzrastające zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną: Duszpasterze zauważają spadającą liczbę powołań oraz rosnące zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną, co wymaga dostosowania form pracy duszpasterstwa do nowych realiów.

7. Adaptacja i poszukiwanie nowych form angażowania studentów: Przyszłość duszpasterstw akademickich zależy od ich zdolności do adaptacji i poszukiwania nowych sposobów angażowania młodych ludzi w życie wspólnoty.

IV. Aneks

Narzędzie badawcze - dyspozycje do wywiadu grupowego

DYSPOZYCJE DO WYWIADU GRUPOWEGO | DA

Czas Przebieg i pytania

5' **ARANŻACJA:** Przywitanie, przedstawienie się, informacja o warunkach badania - nagrywanie, prośba o przygotowanie wizytówek z imieniem, informacja, że wywiad potrwa 2h.

CEL PROJEKTU: zrozumienie przyczyn zróżnicowanego uczestnictwa studentów w działalności DA oraz zbadanie w jaki sposób DA może lepiej odpowiadać na potrzeby współczesnych studentów i jak można poszerzyć krąg uczestników.

Spotkanie ma również na celu ocenę wpływu DA na rozwój tożsamości religijnej/duchowej/moralnej studentów oraz analiza długofalowych skutków zaangażowania w DA.

WPROWADZENIE

15' *Na początek prosiłabym aby każdy z Państwa przedstawił się i opowiedział o sobie co studiuje; co było motywacją do dołączenia do DA, jak długo jest w DA; skąd się dowiedział o DA, jaką funkcję pełni, co robi w DA.*

20' CZYM JEST DLA CIEBIE DA? - MOTYWACJE UCZESTNICTWA W DA

Technika idea cards. Moderator/ka na pulpicie stołu rozsypuje karty dixit i prosi aby każdy uczestnik badania wybrał jedną kartą, którą najlepiej ilustruje to czym jest dla niego DA. Następnie każdy z uczestników opowiada o swojej karcie i historii, którą reprezentuje.

Moderator/ka zapisuje flipcharcie główne hasła/myśli z wysłuchanych historii.

Następnie, omawiając te hasła zaznacza różnymi kolorami poszczególne funkcje DA.

Omówienie:

Czas Przebieg i pytania - ciąg dalszy

- Która z tych funkcji wydaje się Wam najważniejsza?
- Czego brakuje na tablicy a warto dodać aby lepiej scharakteryzować Wasze DA?

Spójrzcie teraz na te funkcje, która z nich skłoniła Was do uczestnictwa w DA? Jaka była Wasza motywacja

OCENA WSPARCIA

40'

Dyskusja:

- Jakie cechy społeczne i religijne łączą uczestników DA? Jak definiujecie swoją tożsamość na tle innych katolików?
- Jakie są Wasze doświadczenia związane z funkcjonowaniem DA jako wspólnoty? Czy czujecie, że DA oferuje Wam wsparcie społeczne/duchowe/intelektualne?
- Jak reaguje Wasze otoczenie (koledzy ze studiów, rodzina, przyjaciele) na Wasz udział w DA? Czy kiedykolwiek namawialiście kogoś na dołączenie i z jakimi reakcjami to się spotkało?
- Czy uważacie, że DA pełni rolę wspólnotę ochronnej?
- W jakim stopniu czujecie się chronieni i wspierani w swoim rozwoju religijnym?
- Czy czujecie, że wzmacniane są Wasze kompetencje intelektualne/naukowe/obywatelskie?
- Czy czujecie, że Wasze zaangażowanie w DA będzie miało trwały wpływ na Wasze życie po studiach?

20'

PRZYSZŁOŚĆ

Technika projekcyjna: Kreatywna burza mózgów.

Wyobraźcie sobie, że jesteście odpowiedzialni za kampanię promującą DA na Waszej uczelni. Jakie kreatywne pomysły na promocję przychodzą Wam do głowy? W jaki sposób można by przyciągnąć więcej osób, które do tej pory nie angażowały się w życie DA?

Dopytać:

- przykładowe hasła promocyjne?
- formy promocji?

- *do kogo?*
- *gdzie umieścić informacje?*
- *kto będzie zainteresowany Waszym komunikatem? Komu będzie to przeszkadzało?*

Omówienie i zakończenie

- główne wyzwania DA
- przyszłość tego rodzaju inicjatyw jak DA

Podziękowanie za udział w badaniu!

Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II” nr projektu NdS-II/SN/0495/2023/01, kwota dofinansowania 297.126,00 zł, całkowita wartość projektu 297.126,00 zł.

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

**NAUKA DLA
SPOŁECZEŃSTWA**

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II”.